

REFUGEE CRISES AND REFUGEE WAVE

Abstract: The refugee crisis that Europe is currently facing is just the tip of the iceberg, a prelude to the much more serious economic and social migratory pressures that the continent is yet to face. It arises because of the repeated increase in the flow of refugees and economic migrants in Europe (rising to the wealthy countries of the Schengen area in the European Union) coming from the countries mainly in the Middle East, Africa and South Asia and by the EU's inability to accept and distribute them. Since the beginning of the Third Bulgarian State, Bulgaria has registered 5 refugee waves of Bulgarians to their homeland and four refugee waves of foreigners to our country, and the state has dealt with all of them.

Author information:

Veselina Ilieva

Lecturer, PhD

at Department of Social Pedagogy

at Konstantin Preslavsky – University of Shumen

✉ v.ilieva@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

refugee crisis, refugee wave

Военните конфликти в Близкия изток и Северна Африка през последните няколко години породиха огромна бежанска вълна, насочена към Стария континент. Европейският съюз се оказа изправен не само пред неочаквана миграционна криза, но и пред предизвикателствата, произтичащи от липсата на единна общеевропейска философия и политика за намиране на решение на проблема. От друга страна процесите на глобализация и кризата на националната държава разчупиха защитната черупка на държавата и засилиха чувството на несигурност и уязвимост у обикновените граждани, като те започнаха да търсят загубената персонална сигурност на по-ниско, субстатално ниво, в общността на етнос или религия. Глобализацията извади националните социални баланси от уюта на националната държава и ги потопи в глобалните дисбаланси, оголвайки дълбоките неравенства в световен мащаб. Тя глобализира и социалните проблеми, превърна бедността и безработицата на Африка в проблем на Европа. От тази гледна точка бежанската криза, с която Европа се сблъсква в момента е само върха на айсберга, прелюдия към много по-сериозния икономически и социален миграционен натиск, с който на континента предстои тепърва да се сблъска.

Бежанска криза

Европейската бежанска криза след 2013 г. възниква поради многократното увеличение на потока от бежанци и икономически мигранти в Европа (устремили се към богатите страни от Шенгенската зона в Европейския съюз), идващи от страните главно в Близкия изток, Африка и Южна Азия, и от неготовността на ЕС да ги приеме и разпредели. Към тези проблеми се добавят и настроенията, които това преселение се очаква да предизвика или вече предизвиква сред европейските общества, политическите партии в тях и властите.

Тези бежански потоци са движени от социалните вълнения в арабските страни, но най-вече от Гражданската война в Сирия (50% през септември 2015 г.). Освен сирийските бежанци в Европа пристигат и много други мигранти (от Афганистан (13%), Пакистан (3%), Еритрея (8%), Сомалия (3%), Нигерия (4%), Ирак (3%), Судан (2%)), а по данни от 2014 г. – Косово, Албания, Бангладеш, Нигер, Чад, Мали, Гамбия, Гана които се насочват предимно към

Централна и Северна Европа, и по-специално Германия и Швеция. През 2015 година администрациите на страните от ЕС са уважили молбите за предоставяне на убежище на 97% от заявителите от Сирия, 90% – от Еритрея, 86% – от Ирак, 67% – от Афганистан, 65% – от Иран, 63% – от Сомалия, 56% – от Судан и значително по-малък дял за пристигащите от други страни [149].

Бежански вълни в България

От началото на Третата Българска държава в България са регистрирани **5 бежански вълни на българи към отечеството им:**

Първа бежанска вълна (1878-1879 г.)

Първият приток от български бежанци пристига в страната през 1878-1879 г. след изтеглянето на руските войски от южните български земи и потушаването на Кресненско-Разложкото въстание 1878-1879 г. Бежанците тогава са над **15 000** души [4], [7], [9].

Втора бежанска вълна (края на 19-ти началото на 20-ти век)

Извършеното през 1885 г. Съединение на Източна Румелия с Княжество България става повод за рязка промяна в отношението на османското правителство към многобройното българско население, живеещо в Източна Тракия. В отговор на някои акции, предприемани от Вътрешната македоно-одринска революционна организация в Одринско, местното българско население е подлагано на жесток терор, което принуждавало немалка част от него да търси спасение в България. След неуспешния край на Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г., страната е залята от нова голяма бежанска маса от Македония и Одринско. До избухването на Балканската война през 1912-1913 г. броят на бежанското население в България възлиза на около **120 000** души [4], [8].

Трета бежанска вълна (1913-1923)

Нов, още по-голям приток от български бежанци идва от територията на съседните балкански страни след военния погром на България в Междусъюзническата война от 1913 г. и Първата световна война от 1914-1918 г. При подписване на Ньойския мирен договор през 1919 г., Гърция, с помощта на западните съглашенски сили, налага на България и т. нар. конвенция за "доброволно" изселване на населението между двете държави. След поражението на гръцката армия в Мала Азия през есента на 1922 г., атинското правителство забравя за тази спогодба и прогонва насилствено от Западна Тракия огромен брой българско население. Спогодбата Моллов – Кафандарис от 1927 г. само оформя това положение [4].

Четвърта бежанска вълна след 1919 г.

На 27 ноември 1919 г. между България и победителите от Първата световна война е подписан Ньойският мирен договор. Отнети са ни Западна Тракия, Струмишко, Босилеград, Цариброд, села в Кулско, потвърдено е предаването на Южна Добруджа на Румъния. Нови **120 000** бежанци приивдат от Румъния в България. Неукрепнала още от разоренията през войните, натоварена с огромни репарации и раздирана от вътрешни противоречия, страната ни трябва да приюти тези изстрадали хора и да им окаже помощ [1], [2], [11].

Пета бежанска вълна (1940 г.)

Последната значителна вълна от бежанци пристига в България след връщането на Южна Добруджа през 1940 г. По силата на последвалия Крайовски договор 1940 г. през есента от

Северна Добруджа са изселени принудително около **70 000** души българи. Положението на бежанското население в България е твърде тежко. Поради липса на средства българските правителства не са в състояние да му осигурят сносни условия за живот. Сключеният през 1926 г. бежански заем не довежда до съществена промяна на неговото социално-икономическо положение [2], [3], [5], [6].

Освен тези четири вълни на българи към България историята ни помни и следните бежански вълни на чужденци към страната ни:

Арменска бежанска вълна след 1986 г.

Тя е след голямото клане на арменци в големите градове на Турция – Истанбул, Одрин и Родосто. Между **15 000 и 20 000** арменци, сред тях и много деца, търсят убежище в България. Именно за тях поетът П. Яворов написва стихотворението си „Арменци“.

Тогава българското правителство е подпомогнато от много арменски фондации от цял свят, главно от Франция, Италия и САЩ. Те изпращат пари на своите сънародници. Част от арменците са и заможни хора – те са предимно градско население – занаятчии, които сами си купуват къщите в България.

Руска, белогвардейска вълна към България след 1917 г.

След болшевишката революция в Русия от 1917 г. около **120 000** белогвардейци пристигат в България, като 20 000 от тях са военни, а 100 000 – цивилни. Тук военните се организират в казарми и започват да се държат предизвикателно към държавния ред. Това налага те да бъдат разоръжени и разформирвани. По-голямата част напускат страната ни и се отправят към страни от Западна Европа и САЩ. Останалите тук са предимно селяци, казаци и средното съсловие на Русия. Те бързо се устройват и намират работа в България. Така Софийският университет се изпълва с професори, лекарите с доктори, а част от офицерите влизат в Българската армия [10].

Гръцка бежанска вълна след 1949

След края на Гръцката гражданска война от 1946-1949 г. от Гърция бягат много хора с леви убеждения и комунисти. Комунистическите партии от Източна Европа си ги „разпределят“ и в България, съгласно това разпределение остават 25 000 души. Другите се настаняват в Полша, Унгария и СССР.

Гърците в България се адаптират много лесно с помощта на държавата. Специално за тях са построени неголеми жилищни блокове, които и днес могат да бъдат видяни в столицата София, по бул. „България“ – посока Витоша [8].

Афганистанска бежанска вълна след 1979 г.

Хиляди афганистанци са принудени да напуснат страната си след нахлуването на съветските войски в Афганистан на 27 декември 1979 година и активизирането на военните действия на муджахидините ("борци за вярата"). Бежанците се насочват към съседните страни Иран и Пакистан, а оттам за Западна Европа и САЩ.

Според данни на Върховния комисариат за бежанците на ООН (ВКБООН) за периода от 1 януари 1993 г. до 31 декември 2003 г. най-голям е дялът на бежанците от Афганистан, потърсили убежище в България. Те са **4276** от общо 12 803 души. Към 31 август 2013 година общият брой на подадените молби за предоставяне на убежище в България е 5864 [8].

Съвременна бежанска вълна след 2013

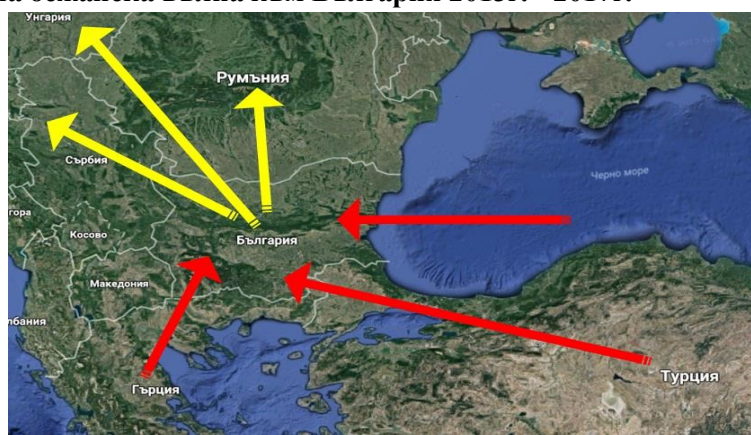
След началото на протестите в Сирия срещу управлението на президента Башар ал Асад през март 2011 г. и извършеното на 21 август 2013 г. от правителствените сили в Сирия нападение в предградие на Дамаск с над 1 000 загинали и при което според проопозиционните сирийски групи е използван отровен газ, хиляди сирийци напускат страната си, търсейки убежище в съседни страни. Само от началото на 2013 г. до края на август в България има 1 500 бежанци от Сирия, които са настанени основно в трите центъра на Държавната агенция за бежанците към Министерски съвет. За първите 7 месеца на 2013 г. броят на подадените молби за закрила се е увеличил близо пет пъти и към момента те са **2 320**. На заседание на Съвета по сигурността към Министерски съвет на 30 август 2013 г. е приет конкретен план с 11 спешни мерки за ограничаване на миграционния натиск към България.

*Но, за съжаление, България е причина за една от най-сериозните бежански вълни по посока Република Турция почти към края на XX век. Става дума за **бежанската вълна на българските турци предизвикана от т.нар. „Възродителен процес“**.*

В този период турското население в България се намира в много сложна ситуация вследствие възприемането на една определено нова държавна линия, определяща българските турци като българи, турцизирани по време на Османското владичество, като по този начин лишава етническата група от собствена идентичност, а отделната личност – от възможността за самоопределение. Всичко това води до една от най-големите бежански вълни на български турци, която се характеризира с много голям интензитет, което рефлектира върху голямата промяна в броя на турското население осъществена за кратък период от време в края на 80-те години вследствие на т.нар. “Голямата екскурзия”.

През май 1989 г. на сесия на Народното събрание се приема паспортен режим, който позволява на желаещите да се изселят в Турция. Взетото решение предизвиква масова изселническа психоза, като от май до края на август страната е напусната от близо **340 000** души (трябва да се отбележи, че според различни автори тази цифра варира от 310 000 до 370 000. д.). Въпреки обещанията, на практика Турция се оказва неспособна да поеме тази огромна изселническа вълна, като на 21.08.1989 г. затваря едностранно границата си. Статистиката сочи, че от 03.06. до 21.08.1989 г. за Турция заминават 311 862 души Тук е важно да отбележим, че поради големите проблеми (основен от тях е безработицата – според турската статистика от 126 069 души в трудоспособна възраст едва 67 292 са започнали работа, както и трудности с адаптацията в новите условия на живот), които срещат в Турция, още до края на 1990 г. в България се завръщат над 140 000 души (само до октомври 1989 г. се завръщат около 50 000 души). Така *общият брой на емигрантите (т.е. тези, които остават в Турция) според демографските проучвания за 1990 г. се изчисляват на 218 000 души*. Една трета от посочените цифри от тази статистика са деца, за които в онова време липсва орган по закрилата и в двете държави [88].

Съвременна бежанска вълна към България 2013г. - 2017г.

Където:

- посока на движение към България
- посока на движение от България към централна Европа

На основание представената по-напред научна информация могат да бъдат направени следните

обобщения и изводи:

1. Бежанската криза, с която Европа се сблъсква в момента е само върха на айсберга, прелюдия към много по-сериозния икономически и социален миграционен натиск, с който на континента предстои тепърва да се сблъска.
2. Европейската бежанска криза след 2013 г. възниква поради многократното увеличение на потока от бежанци и икономически мигранти в Европа (устремили се към богатите страни от Шенгенската зона в Европейския съюз), идващи от страните главно в Близкия изток, Африка и Южна Азия, и от неготовността на ЕС да ги приеме и разпредели.
3. От началото на Третата Българска държава в България са регистрирани 5 бежански вълни на българи към отечеството им и четири бежански вълни от чужденци към страната ни, като се е справила с всички посочени от тях.
4. Настоящата бежанска вълна – започнала 2013 г. Внася смут в обществото ни, но държавата е в състояние да се справи с нея така, че да удовлетвори насъщните потребности на бежанците и в същото време да не допусне смут в българското общество.

References:

1. Bilyarski, Ts., Knyazhestvo Bulgaria i makedonskiyat vapros, Balgarska istoricheska biblioteka, 5, Ivray, Sofia, 2002
2. Bogdanova, N. Osnovni momenti na migratsionnia protses v Silistrensko sled Krayovskia dogovor. V: 60 godini Krayovski dogovor. Tutrakan, 2001
3. Balgarite v Rumania XVII - XX v. Dokumenti i material. Sastaviteli: M. Mladenov, N. Zhechev, B. Nyagulov. S., 1994
4. Balgarite izvan Bulgaria, 1878-1940 g: Migratsii kam svobodna Bulgaria, Sdruzhenie na prepodavatelite po istoria v Bulgaria, Sofia, 2017
5. Izvori za istoriyata na Dobrudzha, T. 1-2. S., 1992-1993
6. Kemilev, A., Preselenieto na severnodobrudzhanskite balgari prez 1940 g. S., 1941
7. Kolev, Y., Balgarite izvan Bulgaria: 1878-1945 g. Sofia, 2005
8. Konstantinov, N. Bezhanskiyat vapros, Spisanie na Balgarskoto ikonomicheskoto druzhestvo, 1923-1924, kn. 8-9
9. Kumanov, M., Makedonia. Kratak istoricheski spravochnik, Sofia, 1993
10. Kyoseva, Ts., Bulgaria i ruskata emigratsia 20-te – 50-te godini na HH vek. S., 2002
11. Milachkov, V., Dokumenti za priobshtavaneto na Yuzhna Dobrudzha kam Bulgaria. – Arhiven pregled, 5, 1995
12. Nedelcheva, T., Balgarskata natsionalna identichnost – etnicheski reliefi, V: Cb. Natsionalnata identichnost – savremenен sotsialen kontekst i etichni ramki. „Faber“, 2011